

”MÄ EN KOE ETTÄ SUKUPUOLI OIS SIINÄ OHJAAVA TEKIJÄ” –

NUORTEN AIKUISTEN KODIN TEKEMISEN KÄYTÄNNÖT

Katariina Kotila

Tässä artikkelissa tutkin, miten nuoret aikuiset tuottavat sukupuoltaan tehdessään kodista kotia. Tarkastelen erityisesti sitä, kuinka sukupuolta tuotetaan suhteessa käsityksiin kodin tekemisen käytäntöjen sukupuolitapaisuudesta. Aineisto koostuu 20–36-vuotiaiden nuorten aikuisten kirjoitelmista ja haastatteluista. Aineiston nuoret aikuiset perustelevat kodin tekemisen käytäntöjään yleensä mieluummin yksilöllisellä persoonallisuudella kuin sukupuolella ja irrottavat näin kotiin liittyvistä sukupuolitapaisuuden käsityksistä. Toisaalta osa heistä vertaa omaa toimintaansa kotona sukupuolitapaiseen kodin tekemiseen, jolloin käsitykset sukupuolitapaisuudesta kehystävät ja joskus myös taivuttavat sukupuolen tuottamista suhteessa kotiin.

AVAINSANAT: KOTI, KODIN MAANTIETE, KODIN TEKEMISEN KÄYTÄNNÖT, SUKUPUOLITAPAISSUUS, SUKUPUOLEN TUOTTAMINEN

Usein kodin ajatellaan tuottavan ja vahvistavan normatiivisia heteroseksuaalisia sukupuolirooleja (Gorman-Murray 2014, 210). Kodin ja sukupuolen suhde ei kuitenkaan ole itsestään selvä tai muuttumaton (McDowell 1999, 93) vaan heijastaa kulttuurin käsityksiä sukupuolesta ja sen tuottamisesta ja toisaalta vaikuttaa niihin (Massey 1994, 186). Sukupuoli koetaan kehollisina toimintoina tilassa (Dyck 2002, 237), eikä kotikaan ole pelkkä näyttämö sukupuolen esittämiselle, vaan kodin aineellisuus ja merkitykset asettavat rajoituksia sille, miten kotona voi tuottaa sukupuolta (Rezeanu 2015, 24).

Koti on kiinnostanut muun muassa filosofeja ja psykologeja (Moore 2000), antropologit puolestaan

ovat tutkineet esimerkiksi kodin aineellista kulttuuria (Miller 2001) ja humanistiset maantieteilijät ovat nähneet kodin ennen kaikkea turvan ja suojan paikkana (Brickell 2012; Moore 2000, 2009). Nykyään maantieteessä lähestytään kotia moniskaalaisena paikkana, joka rakentuu sekä aineellisuudesta että merkityksistä ja kuvitelmista ja jossa tuotetaan käsitystä itsestä (Blunt & Dowling 2006).

Tässä artikkelissa tutkin kodin maantieteen näkökulmista, *miten nuoret aikuiset tuottavat sukupuoltaan kodin tekemisen käytännöillä eli toiminnalla, jossa kodin aineellisuutta ja merkityksiä luodaan ja ylläpidetään* (Blunt & Dowling 2006). Lähestyn sukupuolen tuottamista erityisesti Eeva Jokisen (2005)

sukupuolittapaisuuden käsitteen avulla. Erittelen, *millaisia ajatuksia kotiin liittyvästä sukupuolittapaisuudesta nuoret aikuiset tunnistavat ja miten he vertaavat omaa toimintaansa niihin*. Aineistona on kuusitoista 20–36-vuotiaiden nuorten aikuisten kirjoitelmaa ja neljä niitä täydentävää haastattelua. Tutkimusasetelman teoreettisena perustana on Judith Butlerin (1993; 2006) näkemys sukupuolen performatiivisuudesta: sukupuoli ei ole automaattisesti olemassa, vaan sitä rakennetaan ja ylläpidetään jatkuvasti.

Suomessa tasa-arvon ihanne on arkipäiväistynyt kotiin ja kotitöihin liittyen. Se on muuttunut osaksi suomalaisten tapaa puhua kotitöistään ja niiden jaosta puolisoitten kesken (Jokinen 2005), mikä näkyy myös tämän tutkimuksen nuorten aikuisten suhteessa kotiin. Tutkimukseni nuoret aikuiset kuitenkin myös tunnistavat kotiin liittyviä sukupuolittapaisuuksia. He eivät pyri toimimaan sukupuolittapaisesti, mutta kotiin liittyvä sukupuolittapaisuus kehystää ja joskus myös taivuttaa sitä, miten he tuottavat sukupuoltaan kotona ja suhteessa kotiin.

KOTI SUKUPUOLEN TUOTTAMISEN PAIKKANA

Kodin maantiede ei näe kotia pelkästään aineellisenä paikkana vaan myös kokoelmana tunteita, kokemuksia ja merkityksiä. Kotiin liittyviä merkityksiä tuotetaan ja ylläpidetään jatkuvasti kodin tekemisen käytännöllä, ja kotona rakennetaan käsitystä itsestä. (Blunt & Dowling 2006.) Kodin tavarat ja asiat järjestyvät ja järjestetään ihmisen ja hänen tapojensa jatkeeksi ja niihin kertyy henkilökohtaisia muistoja. Kodin aineellisuus muistuttaa asujaa siitä, kuka hän on, ilmentää hänen eri puoliaan ja rakentaa käsitystä yhtenäisestä minästä. (Gorman-Murray 2008b, 284; Young 2005, 138–140.) Koti aineellisena paikkana ja kotia koskevat käsitykset ja merkitykset kietoutuvat yhteen kodin tekemisen käytäntöjen tutkimuksessa, koska kotia tehdessä rakennetaan molempia. Nojaan kodin maantieteeseen tarkastellessani, miten kotia tehdessä tuotetaan itseä ja omaa sukupuolta.

Kodin maantieteellisen tutkimuksen taustalla on 1970- ja 1980-lukujen humanistinen maantiede, joka näki kodin ennen kaikkea turvapaikkana ja tuttuuden tilana (Brickell 2012; Moore 2000, 209) ja univer-

saalina lohdutuksen ja huolenpidon paikkana (Tuan 1977). Feministiset maantieteilijät kuten Gillian Rose (1993, 56) ovat huomauttaneet, että humanistinen maantiede piti miesten kokemuksia kodista universaaleina. Feministinen kritiikki on tehnyt näkyväksi koteihin sijoittuvaa sukupuolittunutta väkivaltaa sekä tuonut esiin, kuinka koti on usein ollut naisille työn paikka sekä omassa kodissa että muiden kotona (Blunt & Dowling 2006, 14–16). Naisten ja kodin yhteyttä on pidetty itsestään selvänä (Saarikangas 2006, 224). Postkoloniaalinen kritiikki puolestaan on kiinnittänyt huomiota siihen, että käsitys kotitöiden uuvuttamasta, kotiin suljetusta naisesta on länsimaalainen, keskiluokkainen ja valkoinen oltus (Blunt & Dowling 2006, 19–20).

Artikkelissani tarkastelen sitä, miten kodin tekeminen kietoutuu sukupuolen tuottamiseen. Tuokaudun Butlerin (2006, 1993) ajatuksiin sukupuolen performatiivisuudesta: sukupuoli ei ole ihmisen sisäinen ominaisuus, joka tuottaa ne ominaisuudet, jotka ajatellaan sukupuoleen kuuluviksi, vaan päinvastoin teemme sukupuolta jatkuvasti esimerkiksi eleillä ja pukeutumisella, koska meiltä odotetaan sukupuolen mukaista toimintaa. Sukupuoli on siis toistettuja tekoja, ja juuri tämä jatkuva sukupuolen tekeminen saa sen näyttämään sisäiseltä ominaisuudelta (Butler 2006). Butlerin poststrukturalistisen näkökulman lisäksi myös Candace Westin ja Don Zimmermanin etnometodologinen lähestymistapa tarkastelee sitä, miten sukupuolta tehdään normien ja rakenteiden kehityksessä (Kouri 2018, 13; Nentwich & Kelan 2014, 121–124; West & Zimmerman 2009).

Yhteiskunnassa vallitsevat käsitykset sukupuolesta vaikuttavat siihen, mitkä sukupuolen tuottamisen tavat ovat mahdollisia (Butler 2006). Sukupuolta voidaan myös toistaa toisin, vaikkakaan ei ihan miten tahansa. Analysoin sukupuolen performatiivisuuteen nojaten sitä, millaiset sukupuolen tuottamisen tavat ovat mahdollisia ja luontevia tutkimukseni nuorille aikuisille ja miten he ymmärtävät sukupuoltaan suhteessa kodin tekemisen käytäntöihin. Käytän myös maskuliinisuuden ja feminiinisuuden käsitteitä analysoidessani, millaista naisena tai miehenä olemista nuoret aikuiset tekevät suhteessa kotiin. R. W. Connellin (2005) mukaan maskuliinisuus on sekä asemia sukupuolen tuottamisen käytännöissä että sukupuolen tekemisen käytäntöjä ja

näiden käytäntöjen vaikutuksia keholla, persoonallisuudessa ja kulttuurissa. Samoin voi ymmärtää feminiinisyyden.

Jokinen (2005) avaa sukupuolitapaisuuden käsitteen avulla sitä, kuinka jotkin asiat näyttävät ominaisilta ja ”luonnollisilta” jollekin sukupuolelle. ”Luonnollinen” osaaminen saavutetaan kuitenkin harjoittelemalla, toistamalla jotain asiaa, kunnes sen suorittamisessa oppii taitavammaksi ja siitä tulee tapa. Ennen pitkää alkaakin näyttää vaikkapa siltä, että nainen osaa luonnostaan huolehtia pyykistä ja mies autosta. Yhteiskunnan rakenteet ja normit vaikuttavat siihen, että joitakin tapoja on helpompi omaksua ja ylläpitää kuin toisia. (Jokinen 2005.) Käytän sukupuolitapaisuuden käsitettä analysoidessani sitä, miten aineistoni nuoret aikuiset vertaavat omaa kodin tekemistään ajatuksiin miehille tai naisille tyyppillisestä kodin tekemisestä.

AINEISTO JA MENETELMÄT

Keräsin aineiston kirjoituspyynnöllä keväällä ja kesällä 2020, ja täydensin sitä haastatteluilla tammihelmikuussa 2021 osana pro gradu -tutkielmani (Kotila 2021) aineistonkeruuta. Jaoin kirjoituspyyntöä omassa sosiaalisessa mediassani ja Itä-Suomen yliopiston opiskelijoille suunnatun viestintäkanavan kautta. Kirjoituspyynnön otsikkona oli ”Mikä tekee kodista kodin”, ja kyselin siinä laajasti vastaajien ”kodin tekemisen tavoista”. Kerroin näkökulmani olevan erityisesti siinä, kuinka sukupuoli ”näkyi ja tuntuu” kodin tekemisessä. Kirjoituspyynnössä oli muutama kysymys sukupuoleen liittyvistä odotuksista suhteessa kotiin. Käytin ilmaisua ”odotukset”, koska oletin sen olevan yleistajuinen ja helposti ymmärrettävä.

Kirjoitelmia tuli 16. Vastaajista naisia oli 13 ja miehiä kolme. Suuntasin kirjoituspyynnön 20–39-vuotiaille, ja vastaajien ikäjakaumaksi tuli 20–36 vuotta. Kahdeksan asui yksin, kaksi yhteisasunnossa ja loput puolison kanssa. Puolison kanssa asuvista kahdella oli lapsia. Tammi-helmikuussa 2021 haastattelin neljää kirjoituspyyntöön vastannutta (kahta naista ja kahta miestä). Toteutin puolistrukturoidut teema-haastattelut (Tuomi & Sarajärvi 2018, 87–90) etähyteydellä, ja ne kestivät puolesta puoleentoista tun-

tiin. Haastatteluilla syvensin kirjoitelma-aineiston alustavan analyysin aiheita.

Käytin analyysimenetelmänä temaattista analyysia, jolla rakensin monivaiheisen koodauksen avulla teemoja, jotka erittelevät aineiston sisältöä suhteessa tutkimuskysymykseen (Braun & Clarke 2006, 2013, 2018; Tuomi & Sarajärvi 2018, 140–145). Lisäksi sovelsin lähiluvun periaatteita (Pöysä 2010) syventyessäni yksityiskohtaisesti kirjoitelmien toisinaan varsin ytimekkäisiin pohdintoihin kodista ja sukupuolesta. Analyysini ammentaa myös diskurssianalyysin (Jokinen, Juhila & Suoninen 2016) käsityksistä kielestä todellisuutta tuottavana – esimerkiksi analysoidessani, miten tutkimuksen nuoret aikuiset rakentavat kirjoitelmissaan ja haastattelupuheessaan suhdettaan sukupuoleen ja kotiin.

Kyselin kirjoituskutsussa kodin tekemisestä laajasti, jotta innostaisin mukaan niitäkin, joita sukupuoli aiheena ei kiinnostanut. Tästä syystä monet vastaajat käsittelevät sukupuolta eksplisiittisesti melko vähän. Haastatteluissa syvensin aineistoa sukupuoleen keskittyen. Aineiston rajoitteisiin kuuluu se, että vastaajissa on huomattavasti enemmän naisia kuin miehiä eikä lainkaan muita sukupuolia. Vastaajista merkittävä osa on korkeakouluopiskelijoita tai korkeakoulusta valmistuneita, koska jaoin kirjoituspyyntöä yliopiston viestintäkanavien kautta ja tuttavapiirissäni. En tuotakaan yleistyksiä koko ikäryhmästä, vaan syvennyn ymmärtämään näiden tavoittamieni vastaajien kokemuksia sukupuolesta ja kodista. Tutkimuksessa noudatetaan hyvää tieteellistä käytäntöä: osallistuminen on ollut vapaaehtoista, ja osallistujia informoitiin huolellisesti tutkimuksesta. Artikkeliiin nostetuista aineistosihteista olen poistanut sellaiset kohdat, joista voisi tunnistaa henkilön.

Seuraavissa luvuissa esittelen analyysin tuloksia. Ensin käsitteelen sitä, että aineiston nuorille aikuisille käsitykset sisustamiseen ja kotitöihin liittyvästä sukupuolitapaisuudesta ovat tuttuja, vaikka he suhtautuvatkin niihin yleensä epäillen. Toisessa analyysiluvussa kerron siitä, miten oma toiminta kotona pyritään usein irrottamaan sukupuolitapaisesta kodin tekemisestä. Kodin tekemisen käytäntöjä perustellaan mieluummin yksilöllisellä persoonallisuudella ja mieltymyksillä kuin sukupuolella. Toisaalta osa aineiston nuorista aikuisista kokee, että

heidän odotetaan toimivan sukupuolitapaisesti, ja he saattavat tahtomattaankin verrata omia kodin tekemisen käytäntöjään sukupuolitapaiseen kodin tekemiseen. Tätä käsittelem kolmannessa analyysiluvussa.

SISUSTAMINEN JA KOTITYÖT SUKUPUOLITAPAISENA KODIN TEKEMISENÄ

Sukupuolitapaisuus yhdistetään aineistossa erityisesti sisustamiseen ja kotitöihin. Ajatus sisustamisesta naisille tyypillisenä kodin tekemisen käytäntönä toistuu usein, vaikka sisustaminen on luonteva ja tärkeä osa kodin tekemistä myös aineiston miehille. Sisustaminen näyttää naisille tyypillisenä erityisesti muutaman (nais)vastaaajan kirjoitelmissa, kun he arvelevat, että heidän kiinnostuksensa sisustamiseen liittyy sukupuoleen. Esimerkiksi eräs heistä toteaa, että ”sukupuoleni liittyy varmasti siihen, että haluan laittaa kotia ja sisustaa”. Naisten ja miesten sisustamisen eroja pohditaan vertailemalla omia sisustuskäytäntöjä tuttujen miesten – esimerkiksi puolison tai kavereiden – sisustusmielityksiin, kuten (nais)vastaaaja tekee kertoessaan, että on ”kyllä huomannut arjessa, että miehet harvemmin panostavat sisustukseen, lähinnä tärkeää on, että kaikki kodissa oleva täyttää sille asetetun vaatimuksen sen käyttötarkoituksesta”.

Toisaalta aineistossa jaetaan laajasti ajatus sisustuksen naistapaisuudesta kulttuurisena käsityksenä eikä naisten ”luonnollisena” ominaisuutena. Esimerkiksi yksi aineiston miehistä nimeää kiinnostuksen sisustukseen yhdeksi asiasta, jotka ”mielletään ehkä nykyäänkin enemmän feminiiniksi kuin maskuliiniseksi piirteiksi”, mutta kertoo, ettei hänen lähipiirissään ”juurikaan ilmene tällaisia stereotyyppisen sukupuoliroolittuneita malleja”. Myös tutkimus on tarkastellut kulttuurisia käsityksiä sisustamisesta naistapaisena. Esimerkiksi Anne Soronen (2011) toteaa analyysissään suomalaisista 2000-luvun alun kodinmuutosohjelmista, että vaikka sisustaminen esitetään niissä (hetero)-parin yhteisenä projektina, nainen kuvataan aktiivisempänä osapuolena.

Toisin kuin pienissä määrin sisustamisen osalta, kotitöiden suhteen aineistossa ei pohdita, että nai-

set olisivat ”luonnostaan” miehiä parempia tai innokkaampia tekemään kotitöitä. Kotitöihin liittyviä kulttuurisia käsityksiä sukupuolesta sen sijaan tunnustetaan. Kulttuurinen oletus sukupuolitapaisista ”miesten ja naisten töistä” näkyy esimerkiksi (nais)vastaaajan toteamuksessa, että kotityöt ”meillä ei jakaudu sukupuolen mukaan vaan yksinkertaisesti sen mukaan, mitä kumpikin mielellään tekee”. ”Sukupuolen mukaan jakautumista” ei selitetä, vaan tutkijan ja vastaaajan oletetaan jakavan käsityksen miehille ja naisille tyypillisistä eli mies- ja naistapaisista kotitöistä. Samoin toinen (nais)vastaaaja pohtii kotitöiden jakautumista (mies)puolison kanssa ja tunnustaa kotitöiden sukupuolitapaisuutta:

Olen vähän jopa yllättynyt siitä, miten stereotyyppisen sukupuolittavia kotikäytäntöistämme on tullut (mies hoitaa enemmän korjaus/piha-asioita ja minä lasten ja ruoka-asioita.) Tosin kokkaaminen ja siivous hoidetaan yhdessä.

Käsitykset miehille tai naisille tyypillisistä kodin tekemisen käytännöistä sijoitetaan aineistossa usein vanhempien ihmisten ja edellisten sukupolvien ajatuksiksi. Esimerkiksi eräs (nais)vastaaaja pohtii naisena kokemiaan paineita vieraiden kestitsemisestä ja kirjoittaa, että hänen suvussaan on ”maatalousnaisia’ ja emäntiä jotka vetäisevät aina hihasta kahvipöytään viittä eri pullaa ja samalla luontevasti jututtavat vieraat”. Toinen aineiston nainen puolestaan arvelee haastattelussa, että ehkä on ollut ”helppo oppia, ujuttautua” lapsuudenkodissa nähtyyn toimintamalliin ja ”sitten jatkaa sillä samalla roolilla ja ottaa niitä samoja tehtäviä ja vastuita”. Hän kokee, että hänen roolinsa kotona ja äitinä on ”samanlainen naisen rooli mikä on ollut mun mumolla ja mun äidillä”. Lapsuudenkodin tai suvun mallit kodin tekemisen sukupuolitapaisuudesta voivat kehystää käsityksiä aikuisenakin, mikä näkyy myös Merin Oleschukin (2019) tutkimuksessa, jossa käsitys ruuanlaiton oppimisesta äideiltä piti yllä ajatusta ruuanlaiton feminiinisydestä. Kuten sukupuoleen varsin analyttisesti suhtautuva mies toteaa haastattelussa: ”Kyllähän se mihin lapsena tottuu niin jotenkin edustaa pitkään semmoista normaalia.” Kodin tekemiseen liittyvän sukupuolitapaisuuden tuottaminen sijoitetaan joskus myös

”yhteiskuntaan” tai ”mediaan” mutta vain harvoin omaan kaveripiiriin.

Muutama kirjoituspyyntöön vastanneista poh-tii kodin ja sukupuolen yhteyttä varsin suppeasti – esimerkiksi yksi aineiston miehistä toteaa yksin-kertaisesti, ettei koe kotiin ja sukupuoleen liitty-viä odotuksia. Moni myös suhtautuu sukupuolen ja kodin yhteyteen epäilevästi, kuten (nais)vas-taaja, joka arvelee, että ”perinteisesti” naisilta on odotettu miehiä enemmän kotitöiden tekemistä, mutta hänen mielestään ”siinä ei ole erityisesti jär-keä”. Kodin tekemisen käytäntöjen, kuten sisusta-misen ja erilaisten kotitöiden, mies- tai naistapai-suus on vastaajien mielestä yleensä melko löyhää ja neuvoteltavissa. Vastaajat irrottavat usein omat käytäntönsä mies- tai naistapaisesta kodin tekemi-sestä, mitä tarkastelen seuraavassa luvussa.

KODIN TEKEMISEN KÄYTÄNTÖJEN IRROTTAMINEN SUKUPUOLITAPAISUUDESTA

Vaikka aineistossa tunnistettiin ja pohdittiin ko-din tekemisen käytäntöjen sukupuolittaisuutta, yleensä vastaajat eivät kokeneet, että heiltä henki-lökohtaisesti odotettaisiin sukupuolittapaista kodin tekemistä. Esimerkiksi aineiston miehet sisustavat kotiaan ja nauttivat sisustamisesta, vaikka tunnis-taisivatkin ajatuksen sisustamisen naistapaisuudesta. Haastattelussa yksi miehistä kertoo naura-en miettivänsä joskus kodin tavaroita valitessaan, että ”tavallaan tämä on tosi feminiininen tilanne – se että minä tässä ostan kivoja Marimekon kodin-tuotteita itselleni miehenä”. Ajatus ei kuitenkaan rajoita hänen toimintaansa, vaan ”se voi olla enem-män sellainen huvittava ajatus, että tiedostaa että tällaisten normien maailmassa me eletään tietyllä tapaa”. Seuraavassa sitaatissa hän avaa pitemmin sitä, että kodin tekemisen käytäntöjä ohjaa hänen mielestään luonne, ei sukupuoli:

Mun mielestä ensisijaisesti – millainen luonne sä olet, tai jos sä olet esteettinen ihminen niin että tyk-käät sisustaa, ja mikä sun se maku on, ja sitten jos-sain siellä taustalla voi olla se, että onko se sukupuoli sitten jossain alisteisena tekijänä tai, en mä tiedä –. Mä en koe että – sukupuoli ois siinä ohjaava tekijä.

Toinen mies puolestaan viittaa haastattelussa oman kodin sisustusjuttujen jakamiseen esimer-kiksi WhatsAppissa ja sanoo, että ”se jotenkin tun-tuu sellaiselta sukupuolinnormilla leikittelyltä, että jos laittaa jotain, että tällä tavalla kaunistin kotia-ni”. Kulttuurinen käsitys sisustamisen naistapaisuudesta siis kehystää mutta ei rajoita näiden miesten omaa sisustamista. Myös esimerkiksi Gorman-Mur-rayn (2014) tutkimus osoittaa, että sisustamisen naistapaisuutta haastetaan: tutkimuksen hetero-suhteessa elävät australialaismiehet ovat aktiivisia sisustajia, ja sisustamisen tärkeys yhdistyy henkilö-kohtaisiin tarpeisiin mukavuudesta, hyvinvoinnista, itseilmaisusta ja suhteiden rakentamisesta (ks. myös Gorman-Murray 2015, 432–433).

Myös kotityöt ovat aineiston miehille normaali osa kodin tekemisen käytäntöjä ja arjen rutiineja, kuten ovat aiemmassa suomalaisessa tutkimukses-sa olleet eronneille miehille (Autonen-Vaaranieniemi 2009) ja 1960-luvulla syntyneille isille (Aalto 2002). Aineistossa ei näy lainkaan Teemu Rantasen (1998) yli kahdenkymmenen vuoden takainen tutkimustu-lo, että miesten on vaikea löytää maskuliinisia jä-sennyksiä esimerkiksi viikkosiivoukselle. Aineistoni miehet eivät myöskään tunnu kaipaavan ”maskuiliinisia jäsenyksiä” kotitöille, vaan taustoittavat koti-töitä luonteella – esimerkiksi tarkkaa siivoamista perustellaan omilla mieltymyksillä. Tämä perustelu on samansuuntainen Sarah Pinkin (2004, 117–136) tut-kimuksessaan tekemän havainnon kanssa: miehet selittivät kodin tekemisen käytäntöjään usein luon-teellaan, kuten pikkutarkkuudella tai laiskuudella.

Kotitöiden tekeminen on aineistoni miehille it-sestään selvää myös siksi, että he asuvat yksin. Eräs heistä sanoittaa tätä naurahtaen haastattelussa: ”Mun on kuitenkin pakko tehdä ne aina kaikki (ko-tityöt), ajatteli sitten ne sukupuolittuneesti tai ei.” Samoin Michelle Szabo (2020, 408) toteaa aiem-paan tutkimukseen nojaten, että yksin asuvat mie-het ajattelevat ruuanlaittoa usein välttämättömä-nä taitona.

Andrew Gorman-Murray (2008a) kiinnittää mas-kuliinisuuksien käsitteen avulla huomiota siihen, miten miehet tuottavat käsitystä itsestään kodin te-kemisten käytäntöjen avulla ja kuinka miesten eri-laiset kodin tekemisen käytännöt muokkaavat ko-din ideaaleja. Miehet ja naiset siis tuottavat erilaisia

maskuliinisuuksia ja feminiinisyyskiä kodin tekemisen käytännöillä (Pink 2004, 43–45, 59), ja niitä tuottaessa neuvotellaan siitä, millaista kodin tekemistä kultakin odotetaan sukupuolen perusteella (Cox 2014, 584). Aineistoni miehet puhuvat haastatteluissa toisinaan kuvitteellisesta keskivertomiehestä, johon vertaavat omia kodin tekemisen käytäntöjään. ”Keskivertomiehestä” poikkeaminen vaikuttaa vaivattomalta, kuten haastateltavan todetessa kodin siisteyden merkityksestä: ”Ei keskimääräinen mies jaksais niin paljon kiinnittää edes huomiota – mutta mä kiinnitän.” Puhe ”keskivertomiehestä” muistuttaa hegemonisen maskuliinisuuden (Connell 2005) käsitettä siltä osin, että se sisältää ajatuksen tyypillisestä mieheydestä. Hegemonisen maskuliinisuuden käsitteestä poiketen ”keskivertomies” ei kuitenkaan saa merkityksiä ihannemiehenä eikä asetu mittariksi aineiston miesten sukupuolen tuottamiselle. Ehkä tämä puhetapa ilmentää sitä, että omaa toimintaa perustellaan enemmän yksilöllisyydellä kuin sukupuolella. Mahdollisesti taustalla vaikuttaa myös se, että miehenä olemisen muodot ovat Suomessa moninaistumassa, ja on yhä vaikeampi hahmottaa vallitsevia maskuliinisuuskäsityksiä (Eerola 2014, 32).

Myöskään aineiston naiset eivät yleensä perustele kodin tekemisen käytäntöjään sukupuolella. Vaikka he tunnistavat ajatuksia kotiin liittyvästä sukupuolitapaisuudesta, he kokevat, että heidän omaa toimintaansa kotona ohjaa persoonallisuus ja omat mieltymykset, joiden he eivät ajattele liittyvän sukupuoleen. Esimerkiksi seuraava (nais)vastaja katsoo kodin tekemisen käytäntöjensä liittyvän luonteeseensa eikä sukupuoleensa, vaikka tunnistaa samalla niiden naistapaisuuden:

Mutta en tiedä odottaako kukaan minun tekevän mitään erityistä kotonani, siksi että olen nainen. Kaikki kyllä tietävät, että tykkään laittaa kotia ja pitää sen siistinä mutta se liittyy persoonaani.

Toinen aineiston nainen kertoo, että hänen tutuillaan on sukupuolesta riippumatta ”erilaisia toiveita ja vahvuuksia liittyen kotiin ja sen hoitamiseen, eivätkä ne mitenkään suoraviivaisesti liity sukupuoleen, joten en osaa ajatella, että omatkaan ilmentämäni olisivat nimenomaan sukupuolisidonnaisia”.

Hän siis kyseenalaistaa sukupuolen merkityksen kodin tekemisen käytäntöjen mieluisuudelle tai luontevuudelle. Samoin haastattelussa eräs naisista kertoo siitä, että hänen tottumuksensa esimerkiksi tarkasti siivoamiseen voi nähdä naistapaisina, mutta hän itse ajattelee niiden liittyvän ensisijaisesti luonteeseensa. Hän viittaa naurahtaan siihen, kuinka hän toistuvasti haastattelussa kyseenalaistaa käsityksen, että sinällään naistapaiset kodin tekemisen käytännöt johtuisivat sukupuolesta eivätkä luonteesta: ”Huomaan että mä oon tarkempi kotitöissä – – mutta niin kuin mä oon sanonut jo varmaan miljoona kertaa, – – toisaalta se on ehkä osa mun luonnettakin että mä oon hirveän tarkka ja ihan monella osa-alueella.”

Nämä aineiston naiset eivät halua perustella naistapaisia kodin tekemisen käytäntöjä sukupuolella, eli kuten Carla Barrettin (2015) tutkimuksessa, naistapaisilla kotitöillä ei tuoteta ”perinteistä” naiseutta. Sen sijaan nojataan ajatukseen yksilöllisestä persoonallisuudesta, luonteesta ja mieltymyksistä. Seuraavan (nais)vastajaan sitaatissa välittyä lisäksi se, että kun koti jaetaan puolison kanssa, sukupuolen tuottaminen (perinteisesti tai toisin) kotitöillä kietoutuu siihen, että kotitöiden jaosta neuvotellaan puolison kanssa: ”Kotityöt meillä ei jakaudu sukupuolen mukaan vaan yksinkertaisesti sen mukaan, mitä kumpikin mielellään tekee.” Yhdessä asuvat pariskunnat rakentavat kodin tekemisen käytännöillään ja niistä neuvottelemalla sekä omaa että yhteistä identiteettiä (Gorman-Murray 2006; Reimer & Leslie 2004). Aineistossani vain yksi vastaajista käyttää sanaa ”tasa-arvo” kertoessaan kotitöiden jakamisesta, mutta oletus tavoitteesta jakaa työt tasan näkyy esimerkiksi siinä, että vastaajat puhuvat ”yhtä lailla” ja ”tasapuolisesti” tekemisestä ja siitä, että ”kummallekin on saman verran hommaa”. Jokinen (2005, 58) huomasi tutkimuksessaan 30–40-vuotiaiden suomalaisten arjesta, että haastateltavat olivat tottuneita arvioimaan työnjakonsa tasa-arvoisuutta: ”Tasa-arvoisuuden arvioinnista on tullut tapa.” Ehkä aineistossani tasa-arvoisuuden arviointi on vastaajille jo niin itsestään selvää, ettei ilmausta ”tasa-arvo” tarvita, vaan tasa-arvo oletetaan lähtökohdaksi kotitöiden jakamiselle. Sisustamisvallan- ja vastuun tasa-arvoista jakamista ei sen sijaan juurikaan pohdita. Toisin kuin kotitöihin, si-

sustamiseen tasa-arvoisuuden arviointi ei vaikuta itsestään selvästi liittyvän.

Aineistossa siis toistuu ajatus, että sukupuolen sijaan yksilöllinen persoonallisuus määrittää kunkin omia kodin tekemisen käytäntöjä. Esimerkiksi eräs (nais)vastaaja irrottaa mieltymykset sukupuolesta ilmaisulla ”sattuu olemaan” pohtiessaan vaaleanpunaista väriä sisustuksessa: ”En osaa sanoa onko tämä vaaleanpunainen sukupuoleen liittyvä värivalinta, sillä se vain sattuu olemaan lempiväriäni.” Vaikka nuoret aikuiset tunnistavat kotiin liittyviä sukupuolitapaisia käsityksiä, yksilölliseen luonteeseen nojaamalla he voivat kodin tekemisen käytännöissään tuottaa sukupuoltaan joustavasti suhteessa sukupuolitapaisuuteen. Toisaalta aineiston naiset perustelivat persoonallisuudellaan usein nimenomaan naistapaiseksi ymmärrettävää kodin tekemistä. Aineisto jättää avoimeksi kysymyksen, olisiko heidän ollut yhtä helppo irrottautua sukupuolitapaisuudesta persoonallisuuteen vedoten, jos he olisivat kokeneet oman toimintansa kotona poikkeavan käsityksistään siitä, millaista kodin tekemistä pidetään naisille tyypillisenä.

SUKUPOULITAPAIUUUS TAIVUTTAMASSA KODIN TEKEMISEN KÄYTÄNTÖJÄ

Toisinaan aineistossa kerrotaan siitä, miten käsitykset sukupuolitapaisuudesta taivuttavat omaa toimintaa kotona tai kodin tekemiseen liittyviä odotuksia ja tunteita. Jotkut vastaajista kertovat kokevansa, että heidän odotetaan toimivan sukupuolitapaisesti. (Mies)puolison ja lasten kanssa asuva (nais)vastaaja kertoo, että ”minulta myös perheessäni odotetaan enemmän kotitöiden hoitamista, josta osin pidän mutta joskus kaipaisin enemmän apua”, ja toinen (nais)vastaaja toteaa, että ”minulta naisena odotetaan edelleen ’kodin hengetär’ -asennetta sisustuksen ja kotitöiden suhteen”, vaikka häntä ”sisustaminen ei ole oikeastaan koskaan kiinnostanut”. Myös seuraava (nais)vastaaja kirjoittaa paineistetaan naistapaiseen kodin tekemiseen:

Koen että minulla on taloutemme naispuolisenä henkilönä jokin ”luontainen” vastuu kotimme siisteydestä ja siitä että minun täytyisi näyttäytyä hyvänä emäntänä, esimerkiksi tilanteissa

joissa meillä käy vieraita enkä oikein koe sellaista luontevaksi.

Hän kertoo myös, että ”tuntuu että oletus on silti se”, että naisena olisi ”erityisen kiinnostunut kotitöistä ja kodin ylläpitämisestä”. Vaatimus naistapaisesta kodin tekemisestä vaikuttaa tulevan samaan aikaan ulkopuolelta ja hänestä itsestään, kun hän kutsuu huonoa omatuntoaan ”selittämättömäksi”. Hän siis vertaa omaa toimintaansa käsityksiinsä naisilta odotetusta kodin tekemisestä. Toinen (nais)vastaaja puolestaan pohtii hyödyntävänsä sisustamisneuvotteluissa käsitystä sisustamisesta naisille tyypillisenä:

Huomaan usein vetoavani sukupuoleen minun ja mieheni yhteiselon varrella kodin laittamisen näkökulmasta. Argumentoin usein sisustusratkaisujen kohdalla ”naisen silmän” kertovan mieheni silmiä paremmin, miksi juuri tämä matto tulisi ostaa.

Käsitys sisustamisen naistapaisuudesta mahdollistaa sen, että vastaaja pystyy ottamaan enemmän vastuuta sisustusvalinnoista yhteisessä kodissa, ja samalla hän tuottaa omaa sukupuoltaan naisena ammentavan ajatuksesta, että sisustaminen on naisille luontevaa. Samoin tekevät ne luvussa ”Sisustaminen ja kotityöt sukupuolitapaisena kodin tekemisenä” mainitut aineiston muutamat naiset, jotka katsovat kiinnostuksensa sisustamiseen liittyvän sukupuoleensa. Toisin kuin kotitöiden, sisustamisen avulla aineistossa tuotetaan siis toisinaan ”perinteistä” naiseutta. Ehkä omaa sisustamista on kotitöitä helpompaa perustella sukupuolella siksi, että tasa-arvoisuuden arvioimisen ei koeta itsestään selvästi liittyvän sisustamiseen. Edellisen sitaatin vastaaja kertoo myös, että ei ”muussa ympäristössä ajattele tai ennen kaikkea sanoita näin mustavalkoisesti”, mutta ”kodin piirissä nämä jaottelut kuitenkin heräävät”. Näin koti vaikuttaa hänelle sitkeiden sukupuolitapaisuuksien paikalta.

Sukupuolen tuottamisen suhde käsityksiin sukupuolitapaisuudesta näkyy aineistossa myös siinä, miten vastaajat kertovat kodin tekemiseen ja sukupuoleen liittyvistä tunteista. Seuraava (nais)vastaaja kuvaa ristiriitaisia tunteita:

Tunnen jotain ihmeellistä ylpeyttä itsestäni nimenomaan ”onnistuneena naisena” ja hyvänä

ihmisenä kun olen onnistunut tekemään vaikka jonkun ruuan tai tarjoilut vieraille. Tällainen ajattelutapa ahdistaa, koska se ei ole mikään naiseuden tai oman arvosi mittari kuinka hienosti osaat emännöidä jonkun sukulaisvierailun. -- Toisaalta, kyllähän voin olla ylpeä tekeleistäni ihan sinälleen, ja ajatella että onnistuin tässä nyt ihan omana itsenäni ja ihmisenä, enkä naisena.

Sitaatissa naistapainen kodin tekeminen antaa tuheen sukupuolen tuottamisesta ”oikein”, mistä vastaaja kokee ylpeyttä. Samalla hän tuntee turhautumista tai ahdistusta: naisena ”onnistumisesta” koettu ilo tuntuu perusteettomalta, koska hän ei halua pitää naistapaista kodin tekemistä ”naiseuden tai oman arvonsa mittarina”. Toisaalta hän kyseenalaistaa yksilöllisyyden ihanteeseen nojaten käsityksen, että ylpeys kodin tekemisen käytäntöjen osaamisesta liittyy sukupuoleen. Sitaatissa näkyy hyvin, että sukupuolen tuottamisen suhde käsityksiin sukupuolittapaisuudesta ei ole mustavalkoinen siten, että sukupuolittapaisuudesta aina joko irrottauduttaisiin tai siitä koettaisiin paineita. Usein vastaajat neuvottelevat kirjoitelmissaan siitä, millainen rooli sukupuolella on heidän kodin tekemisen käytännössään.

Ylpeyden ja turhautumisen ohella huonon omatunnon tunteminen tuo näkyviin sukupuolen tuottamisen kitkaa suhteessa kotiin. Kaksi aineiston naisista kertoo, että he eivät pysty esimerkiksi rentoutumaan sohvalta tuntematta huonoa oma-tuntoa, jos (mies)puoliso tekee samaan aikaan kotitöitä. Toinen heistä kertoo haastattelussa naurahtaen, että ”jotenkin mä koen, että se on ihan yleinen meidän perheen sisällä ainakin että -- nainen tekee jotain väärin, jos se on sohvalta makaamassa ja katsoo telkkää kun toinen hoitaa kotia”. Näissä esimerkeissä huonon omatunnon tunne taivuttaa naisia tekemään kotia naistapaisesti, tuottamaan sukupuoltaan ”oikein” verrattuna ”väärältä” tuntuvaan sohvalta makaamiseen.

Sukupuolittapaisuus taivuttaa oman sukupuolen tuottamista myös silloin, kun sitä ”tarvitsee miettiä”, kuten seuraavassa (mies)haastateltavan naurahtaan kerrotussa pohdinnassa rautakaupassa käymisestä:

Nyt kun miettii, niin kyllä sitä tietyllä tavalla kantaa, että no äh, että onko jotkut amiskan

sähköasentajalinjan käyneet varmemmin miehiä silloin, kun ne käy rautakaupassa. -- Naisen ei koskaan edes tarvitsisi tuota miettiä, mutta miehen toki sitten pitää miettiä sitä, että oonko mä nyt vähän nolon tietämätön putkien vetämisestä.

Hän ei kerro varsinaisesti tuntevansa nolouden tunnetta siitä, että ei tiedä tarpeeksi ”putkien vetämisestä”, mutta putkitöiden ymmärtäminen asettuu silti jonkinlaiseksi vertailukohtaksi oman miehenä olemisen ”varmuudelle”. Tässä sitaatissa sukupuolta tuotetaan siis suhteessa käsitykseen siitä, että miehiltä odotetaan remonttiasioiden ymmärtämistä, ja nämä odotukset kietoutuvat kuvitelmiin ”oikeanlaisesta” maskuliinisuudesta (Cox 2014, 572). Kansainvälisissä tutkimuksissa onkin tarkasteltu sitä, miten miehiltä odotetaan kunnostustöitä sukupuolen perusteella ja miten he voivat niiden avulla tuottaa toivottua maskuliinisuutta (Morrisson 2012; Cox 2014 ja 2016; Moisio, Arnould & Gentry 2013). Myös suomalaisissa kodinmuutosohjelmista miesosallistujat ovat ilmentäneet nikkaroinnilla ja remontoinnilla (heteroseksuaalista ja jokseenkin hegemonista) maskuliinisuutta (Soronen 2011, 49). Remontoinnin hallitseminen toimii siis ikään kuin mittarina sukupuolen tuottamiselle ”oikein”, samoin kuin sukulaisvierailun emännöiminen siinä onnistumisesta ylpeyttä kokeneelle naisvastaajalle. Näissä tapauksissa sukupuolittapaisuus kehystää sukupuolen tuottamista siitä huolimatta, että ihminen suhtautuu sukupuoleen varsin analyttisesti.

Käsitykset sukupuolittapaisuudesta eivät yksiselitteisesti ohjaa tai määritä näiden nuorten aikuisten kodin tekemisen käytäntöjä, mutta he saattavat kokea odotuksia toimia sukupuolittapaisesti tai vertaavat omia kodin tekemisen käytäntöjään käsityksiinsä sukupuolittapaisesta kodin tekemisestä. Sukupuolittapaisuus taivuttaa ja muovaillee sitä, millainen sukupuolen tuottaminen suhteessa kotiin muodostuu heille vaivattomaksi tai hankalaksi.

JOHTOPÄÄTÖKSET

Olen tarkastellut tässä artikkelissa nuorten aikuisten kodin tekemisen käytäntöjä keskittyen siihen, kuinka he vertaavat omaa toimintaansa tunnistamiinsa käsityksiin kotiin liittyvästä sukupuolittapai-

suudesta. Olen analysoinut sitä, miten sukupuolen tuottamista kehystetään kodin tekemisen käytäntöjen sukupuolittapaisuuden (Jokinen 2005) tunnistamisella, haastamisella tai ohittamisella. Sukupuolen tuottamisen mahdollisuudet vaikuttavat aineistossa yleensä joustavilta: nuoret aikuiset perustelevat kodin tekemisen käytäntöjään mieluiten yksilöllisyydellä ja persoonallisuudella. Varsinkaan kotitöihin liittyviä tottumuksia ja mieltymyksiä ei yleensä haluta perustella sukupuolella. Nuoret aikuiset eivät koe, että sukupuolittapaisuudet ohjaisivat heidän toimintaansa kotona usein silloinkaan, kun he toimivat sinällään sukupuolittapaisesti.

Aineiston miehet eivät koe kotitöiden tai sisustuksen naistapaisuuden rajoittavan sitä, miten he voivat tuottaa sukupuoltaan suhteessa kotiin. Samansuuntaisesti kuin Gorman-Murrayn tutkimuksessa (2015, 435) miehet tekevät kodin tekemisen käytännöllään kodista itselleen merkityksellistä ympäristöä, ja tämä haastaa oletuksia kodin tekemisen feminiinisydestä. Suurin osa aineiston nuorista aikuisista on naisia, ja kuten miehet, naisetkin perustelevat usein kodin tekemisen käytäntöjään luonteella ja yksilöllisellä persoonallisuudella eivätkä halua selittää naistapaisiakaan kodin tekemisen käytäntöjään sukupuolella. Toisaalta osa aineiston naisista kertoo myös, että muut odottavat heiltä tai he odottavat itseltään sukupuolittapaista kodin tekemistä. He vertaavat omia kodin tekemisen käytäntöjään käsityksiinsä naistapaisesta kodin tekemisestä. Sukupuolta tuottaessaan he joutuvat siis neuvottelemaan kotiin liittyvien sukupuolittapaisuuksien kanssa.

Yksilöllisyyden korostaminen omien käytäntöjen ja mieltymysten synnä saattaa liittyä Jokisen (2005) huomaamaan tasa-arvoisuuden arvioinnin arkipäiväistymiseen. Tutkimuksessa on tuotu esiin, että äitien suurta roolia perheen ruokahuollossa perustellaan henkilökohtaisilla valinnoilla, standardeilla ja mieltymyksillä (Beagan ym. 2008) ja että tasa-arvoon tottuneen sukupolven naiset selittävät ongelmiaan henkilökohtaisten haasteiden, valintojen ja resurssien avulla (Everingham ym. 2007). Ehkä osa aineistoni nuorista aikuisista koki käytäntöjensä sukupuolittuneisuuden tarkastelun epäluontevaksi tai hyödyttömäksi, koska tasa-arvon ihanne on arkipäiväistyessään muuttunut heille itsestään selväksi.

Tasa-arvon kehys voikin mahdollistaa sen, että sukupuolittapainen kotitöiden tekeminen ymmärretään omana valintana, jolloin siihen on mahdollista liittää positiivisia käsityksiä esimerkiksi omasta toimijuudesta (Sayadabdi & Howland 2023).

Sukupuolta tuotetaan kotona arkipäiväisissä, toistuvissa teoissa, ja tällä tavoin voidaan haastaa hegemonisia käsityksiä sekä kodista että sukupuolesta (Gorman-Murray 2008a; Pink 2004, 43–45). Esimerkiksi miehet muovaavat kotejaan sisustamalla kodin sukupuolittuneita merkityksiä ja rakentavat kodista paikkaa, jossa voi aineellistua paitsi naisten myös miesten käsitys itsestä (Gorman-Murray 2014, 222–223). Cätalina-Ionela Rezeanu (2015, 24) tarkastelee uusia maskuliinisuuksia ja feminiinisyksiä suhteessa kotiin ja kirjoittaa, että miehet osallistuvat entistä enemmän erilaisiin kotitöihin ja kotiin projektina ja naiset löytävät positiivisia merkityksiä perinteisesti naistapaisten kotitöiden tekemiselle. Tällaisia uusia maskuliinisuuksia ja feminiinisyksiä voi nähdä tämänkin artikkelin tuloksissa: miesten luonteessa kodin tekemisessä ja naisten yksilöllisten valintojen korostuksessa heidän pohtiessaan naistapaisia kodin tekemisen käytäntöjään.

Toisaalta, kuten yksilöllisyyden korostaminen, positiivisten merkitysten liittäminen sukupuolittapaiseen toimintaan saattaa piilottaa epätasa-arvoa, jota sukupuolittapaisuus kantaa taivuttaessaan ihmisiä kohti tiettyjä käytäntöjä ja saadessaan ne näyttämään ”luonnollisilta” (Jokinen 2005). Sukupuolta tuotetaan suhteessa paitsi kodin aineellisuuteen myös diskursseihin, muiden odotuksiin ja omiin käsityksiin itsestä (Pink 2004, 56, 59). Tämä näkyy niiden aineiston nuorten aikuisten kokemuksissa, jotka huomaavat vertaavansa omia kodin tekemisen käytäntöjään käsityksiinsä sukupuolittapaisesta kodin tekemisestä.

Intersektionaalinen tutkimusote kehottaa huomioimaan myös esimerkiksi seksuaalisuuden, iän, luokan, etnisyyden, ”rodun” ja terveyden (Karkulehto ym. 2012), jotka linkittyvät sukupuolen ohella siihen, miten omaa kodin tekemistä ymmärretään, millaisia mahdollisuuksia siihen on ja miten sen avulla tuotetaan käsitystä itsestä. Esimerkiksi luokka vaikuttaa siihen, millainen toiminta ymmärretään sukupuolittapaiseksi ja millainen sukupuolta toisin tuottavaksi (Rezeanu 2015, 26). Tämänkin tut-

kimuksen aineistossa sivutaan luokkaa esimerkiksi haastattelussa, jossa tietämättömyyttään putkitoistia pohtiva mies toteaa, että ”toisaalta se on ehkä luokka- ja koulutuskyseminen että jos on akateemikko kerrostalossa asuja niin miten sitä kauheasti tietäisi putkien asentamisesta”. Akateeminen koulutus antaa siis hänelle liikkumavaraa, kun hän kehystää omaa sukupuolen tuottamistaan ajatuksella putkien asentamisen miestapaisuudesta.

Tässä tutkimuksessa miehet perustelivat stereotyyppisen miestapaisesta kodin tekemisestä eroavia sisustus- ja kotityökäytäntöjään yksilöllisyydellä, kun taas naiset perustelivat yksilöllisyydellä usein naistapaista kodin tekemistä. Aineiston avulla ei voi vastata kysymykseen, pystyisivätkö nämä naiset irrottautumaan kodin sukupuolitapaisuuksista yksilöllisyyteen vetoamalla yhtä vaivattomasti, jos he kokisivat kodin tekemisen käytäntöjensä poik-

keavan naistapaisista. Aineistossa kitka sukupuolen tuottamisen ja kodin tekemisen välillä pilkkahtaa usein niissä kohdissa, joissa nainen pohtii poikkeamista naistapaisesta kodin tekemisestä. Jatkotutkimus voisikin perehtyä siihen, millä ehdoilla yksilöllisyydellä perusteleva mahdollistaa sitä, että kodin tekemisen käytännöllä voi tuottaa sukupuolta toisin.

YTM Katariina Kotila tekee väitöskirjaa apurahatutkijana Itä-Suomen yliopiston Karjalan tutkimuslaitoksella. Kodin maantieteen näkökulmia käyttävän väitöskirjatyön aiheena on nuorten aikuisten koti ja kotiin kietoutuvat tunteet erilaisissa elämän murroskohdissa.

KIRJALLISUUS

- Aalto, Ilana (2002) Kotiin päin – kodin muuttuvat merkitykset miesten isyyskertomuksissa. *Naistutkimus-Kvinnoforskning* 15:2, 30–42.
- Autonen-Vaaraniemi, Leena (2009) *Eronneiden miesten kodit ja kotikäytännöt*. Väitöskirjatutkimus. Acta Universitatis Tamperensis, 1445. Tampere: Tampereen yliopisto.
- Barrett, Carla (2015) Queering the Home. The Domestic Labour of Lesbian and Gay Couples in Contemporary England. *Home Cultures* 12:2, 193–211.
- Beagan, Brenda, Chapman, Gwen E., D’Sylva, Andrea & Bassett, B. Raewyn (2008) ‘It’s Just Easier for Me to Do It’: Rationalizing the Family Division of Foodwork. *Sociology* 42:4, 653–671.
- Blunt, Alison & Dowling, Robyn (2006) *Home*. London and New York: Routledge.
- Braun, Virginia & Clarke, Victoria (2018) Using Thematic Analysis in Counselling and Psychotherapy Research: A Critical Reflection. *Counselling and Psychotherapy Research* 18:2, 107–110.
- (2013) *Successful Qualitative Research: A Practical Guide for Beginners*. Los Angeles, London, New Delhi, Singapore and Washington D.C.: Sage Publications.
- (2006) Using Thematic Analysis in Psychology. *Qualitative Research in Psychology* 3:2, 77–101.
- Brickell, Katherine (2012) ‘Mapping’ and ‘Doing’ Critical Geographies of Home. *Progress in Human Geography* 36:2, 225–244.
- Butler, Judith (2006) *Hankala sukupuoli. Feminismi ja identiteetin kumous*. Helsinki: Gaudeamus. Suomen-taneet Tuija Pulkkinen & Leena-Maija Rossi.
- (1993) *Bodies that Matter: On the Discursive Limits of “Sex”*. London and New York: Routledge.
- Connell, R. W. (2005) *Masculinities*. Cambridge: Polity Press.
- Cox, Rosie (2016) Materials, Skills and Gender Identities: Men, Women and Home Improvement Practices in New Zealand. *Gender, Place & Culture* 23:4, 572–588.
- (2014) Working on Masculinity at Home. Teoksessa Gorman-Murray, Andrew & Hopkins, Peter (toim.) *Masculinities and Place*. Farnham: Ashgate, 227–240.
- Dyck, Isabel (2002) Further Notes on Feminist Research: Embodied Knowledge in Place. Teoksessa Moss, Pamela (toim.) *Feminist Geography in Practice: Research and Method*. Oxford: Blackwell Publishers, 234–244.
- Eerola, Petteri (2014) Maskuliinisuuden myötä- ja vas-

- takerronta haastattelupuheessa. *Sukupuolentutkimus–Genusforskning* 27:2, 31–44.
- Everingham, Christine, Stevenson, Deborah & Warner-Smith, Penny. "Things are Getting Better all the Time"? Challenging the Narrative of Women's Progress from a Generational Perspective. *Sociology* 41:3, 419–437.
- Gorman-Murray, Andrew (2015) Twentysomethings and Twentagers: Subjectivities, Spaces and Young Men at Home. *Gender, Place & Culture* 22:3, 422–439.
- (2014) Materiality, Masculinity and the Home: Men and Interior design. Teoksessa Gorman-Murray, Andrew & Hopkins, Peter (toim.) *Masculinities and Place*. Farnham: Ashgate, 209–226.
- (2008a) Masculinity and the Home: A Critical Review and Conceptual Framework. *Australian Geographer* 39:3, 367–379.
- (2008b) Reconciling Self: Gay Men and Lesbians Using Domestic Materiality for Identity Management. *Social & Cultural Geography* 9:3, 283–301.
- (2006) Gay and Lesbian Couples at Home: Identity Work in Domestic Space. *Home Cultures* 3:2, 145–168.
- Jokinen, Eeva (2005) *Aikuisten arki*. Helsinki: Gaudeamus.
- Jokinen, Arja, Juhila, Kirsi & Suoninen, Eero (2016) *Diskursianalyysi: teorit, peruskäsitteet ja käyttö*. Tampere: Vastapaino.
- Karkulehto, Sanna, Saresma, Tuija, Harjunen, Hannele & Kantola, Johanna (2012) Intersektionaalisuus metodologiana ja performatiivisen intersektionaalisuuden haaste. *Naistutkimus–Kvinnoforskning* 25:4, 17–28.
- Kotila, Katariina (2021) *Sukupuolen tuottaminen nuorten aikuisten kodin tekemisen käytännössä*. Pro gradu-tutkielma. Itä-Suomen yliopisto, Historia- ja maantieteiden laitos.
- Kouri, Suvi (2018) Upseerinaisten sukupuolen tekemisen tavat. *Sukupuolentutkimus–Genusforskning* 31:2, 9–22.
- Massey, Doreen (1994) *Space, Place and Gender*. Cambridge: Polity Press.
- McDowell, Linda (1999) *Gender, Identity and Place*. Cambridge: Polity Press.
- Miller, David (toim.) (2001) *Home Possessions: Material Culture Behind Closed Doors*. Oxford and New York: Berg.
- Moisio, Risto, Arnould, Eric J. & Gentry, James W. (2013) Productive Consumption in the Class-Mediated Construction of Domestic Masculinity: Do-It-Yourself (DIY) Home Improvement in Men's Identity Work. *Journal of Consumer Research* 40:2, 298–316.
- Moore, Jeanne (2000) Placing *Home* in Context. *Journal of Environmental Psychology* 20:3, 207–217.
- Morrison, Carey-Ann (2012) Home and Heterosexuality in Aotearoa New Zealand: The Spaces and Practices of DIY and Home Renovation. *New Zealand Geographer* 68:2, 121–129.
- Nentwich, Julia C. & Kelan, Elisabeth K. (2014) Towards a Topology of 'Doing Gender': An Analysis of Empirical Research and Its Challenges. *Gender, Work and Organization* 21:2, 121–134.
- Oleschuk, Merin (2019) Gender, Cultural Schemas, and Learning to Cook. *Gender & Society* 33:4, 607–628.
- Pink, Sarah (2004) *Home Truths: Gender, Domestic Objects and Everyday Life*. Oxford: Berg.
- Pöysä, Jyrki (2010) Lähiluku vaeltavana käsitteenä ja tieteidenvälisenä metodina. Teoksessa Pöysä, Jyrki, Järviluoma, Helmi & Vakimo, Sinikka (toim.) *Vaeltavat metodit*. Joensuu: Suomen Kansantietouden Tutkijain Seura.
- Rantanen, Teemu (1998) Kotityön maskuliiniset kehykset. *Naistutkimus–Kvinnoforskning* 11:1, 17–33.
- Reimer, Suzanne & Leslie, Deborah (2004) Identity, Consumption, and the Home. *Home Cultures* 1:2, 187–210.
- Rezeanu, Cătălina-Ionela (2015) The Relationship Between Domestic Space and Gender Identity: Some Signs of Emergence of Alternative Domestic Femininity and Masculinity. *Journal of Comparative Research in Anthropology and Sociology* 6:2, 9–29.
- Rose, Gillian (1993) *Feminism and Geography: The Limits of Geographical Knowledge*. Cambridge: Polity.
- Saarikangas, Kirsi (2006) *Eletyt tilat ja sukupuoli: asukkaiden ja ympäristön kulttuurisia kohtaamisia*. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura.
- Sayadabdi, Amir & Howland, Peter J. (2023) Oppression and Empowerment: Domestic Foodwork and Culinary Capital Among Diasporic Iranian Women in Aotearoa/New Zealand. *Gender, Place & Culture* 30:9, 1220–1239.
- Soronen, Anne (2011) *Tavallisuudesta tyylilykkyyteen: sukupuoli ja maku kodinmuutosohjelmassa*. Väitöskirjatutkimus. Helsinki: Helsingin yliopisto.
- Szabo, Michelle (2020) Masculinities, Food and Cooking. Teoksessa Gottzén, Lucas, Mellström, Ulf &

- Shefer, Tamara (toim.) *Routledge International Handbook of Masculinity Studies*. London: Routledge.
- Tuan, Yi-Fu (1977) *Space and Place: The Perspective of Experience*. Minneapolis & London: University of Minnesota Press.
- Tuomi, Jouni & Sarajärvi, Anneli (2018) *Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi*. Uudistettu laitos. Helsinki: Tammi.
- West, Candace & Zimmerman, Don H. (2009) Accounting for Doing Gender. *Gender & Society* 23:1, 112–221.
- Young, Iris Marion (2005) *House and Home: Feminist Variations on a Theme*. Teoksessa *On Female Body Experience: Throwing Like a Girl and Other Essays*. New York: Oxford University Press.

‘I DON’T THINK GENDER HAS MUCH TO DO WITH IT’ – HOME-MAKING PRACTICES OF YOUNG ADULTS

In this paper, I explore how young adults do gender via their home-making practices. Drawing from written accounts of the participants, generated by elicited writing, and semi-structured interviews, I focus on the expressions of gendered habits (*sukupuolitapaisuus*) and the different masculinities and femininities performed by young adults as they make and re-make their homes. I argue that the young adults participating in this research explain their preferences and practices around home mostly by referring to their individual personality. They rarely see their home-making practices determined by gender even as they identify various gendered habits concerning home. However, some of them compare their home-making practices with their ideas of normatively gendered home-making, and therefore, gendered habits of home-making can be seen to frame how some of the participants understand and feel about their home-making.

KEYWORDS: GENDERED HABITS, GENDER PERFORMATIVITY, GEOGRAPHY OF HOME, HOME, HOME-MAKING PRACTICES